

Pedagogisch beleid peutergroepen

Inleiding

Hieronder lees je het pedagogisch beleid van de peutergroepen van KION. In dit beleid wordt weergegeven hoe we in de peutergroepen vorm geven aan de vier pedagogisch basisdoelen uit de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen (Wkkg). De vier basisdoelen zijn vertaald naar het kindbeeld en pedagogische uitgangspunten van KION.

Het pedagogisch beleid is het resultaat van discussies in teams en met oudercommissies en overkoepelende ouderraad (OOR). Wanneer nodig wordt het pedagogisch beleid bijgesteld en aangevuld.

Het pedagogisch beleid geeft houvast bij het maken van beleidskeuzes. Ook biedt het peutergroepen een kader waarbinnen zij hun eigen pedagogisch werkplan opstellen. De pedagogisch werkplannen staan op de locatiepagina's op de website van KION.

Inhoud

1. KION kindbeeld
2. Emotionele veiligheid
 - Kijken en luisteren naar kinderen staan centraal
 - We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte
 - We bieden ritme en structuur
 - We werken samen met ouders en anderen uit de leefomgeving van de kinderen
3. Persoonlijke competentie
 - We bieden brede uitdaging en plezier
 - We hebben respect voor autonomie van kinderen
 - We bieden fysieke veiligheid
4. Sociale competentie
 - We bevorderen positieve contacten tussen kinderen
5. Overdracht van normen en waarden
 - We stimuleren kinderen respect te hebben voor anderen en voor hun omgeving
6. Kinderen volgen, kind-volgsysteem
7. VVE bij de peutergroepen
8. Gezondheid en veiligheid van kinderen
9. Het waarborgen van de pedagogische kwaliteit

Oktober 2014

Afdeling Pedagogiek & Kwaliteit

1. KION kindbeeld

Ieder kind is uniek, heeft een eigen karakter en mogelijkheden. Elk kind heeft recht op respect voor dit eigene. De manier waarop een kind zich ontplooit, is mede afhankelijk van de mensen en de wereld om hem heen. Om zich te kunnen ontwikkelen, heeft een kind zowel veiligheid als uitdaging nodig. Een kind zoekt de veiligheid in relaties met opvoeders, broertjes en zusjes, vriendjes. De structuur die een kind ervaart, zorgt ervoor dat hij weet waar hij aan toe is. Vanuit deze veilige basis onderzoekt een kind zijn omgeving. Hij is een ontdekkingsreiziger die voortdurend nieuwe ervaringen opdoet. Soms alleen, vaak samen met anderen.

2. Emotionele veiligheid

We vinden het belangrijk dat kinderen zich op onze peutergroepen prettig en op hun gemak voelen, dat ze zich veilig en geborgen voelen. Vanuit dit gevoel van veiligheid gaan ze op onderzoek uit, maken ze contact en ontwikkelen ze zich.

Om zich geborgen te voelen, moet een kind merken dat hij geaccepteerd wordt, dat we hem en zijn behoeften kennen, dat we hierop inspelen en dat hij op ons kan terugvallen. Daarnaast moet een kind structuur en duidelijkheid ervaren, weten waar hij aan toe is. Hieronder beschrijven we hoe we het bieden van veiligheid realiseren.

Het pedagogische doel 'bieden van emotionele veiligheid' wordt uitgewerkt met behulp van de uitgangspunten

- We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte
- We bieden ritme en structuur
- We werken samen met ouders en anderen uit de leefomgeving van de kinderen

Deze worden hieronder uitgewerkt.

We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte

Kinderen zien vertrouwde gezichten om zich heen

Wil een kind zich geborgen voelen, dan moet het zich gekend weten. Dit kan alleen als het kind opgevangen wordt door pedagogisch medewerkers die het kind kent. Andersom is het ook belangrijk dat het kind de pedagogisch medewerker kent, dat het een bekend gezicht is waarvan hij weet dat hij haar kan vertrouwen.

Het is belangrijk dat kinderen het gevoel hebben onderdeel uit te maken van een groep, ergens bij te horen. Dit kan door andere kinderen te leren kennen, door met elkaar vertrouwd te raken, door relaties met elkaar aan te gaan.

Op de peutergroep worden kinderen opgevangen in groepen. Een kind 'hoort' bij een groep met bekende kinderen en vertrouwde pedagogisch medewerkers.

Kinderen kunnen zich geaccepteerd en gewaardeerd voelen

Hoewel kinderen in de peutergroepen in groepen worden opgevangen, vinden we aandacht voor het individuele kind heel belangrijk. Elk kind is anders.

We respecteren en accepteren de eigenheid en autonomie van kinderen. We nemen kinderen serieus en stimuleren de eigen inbreng van de kinderen. We benaderen de kinderen op positieve wijze.

Daar waar de 'eigenheid' van een kind anderen schade berokkent of belemmert, wordt deze begrensd. Een kind moet zich niet alleen door ons gerespecteerd weten, maar ook door de kinderen om hem heen. We leren kinderen anderen te zien als individu, begrip voor elkaar te hebben en met respect met elkaar om te gaan.

We realiseren dit op de volgende wijze:

- Elk kind is van harte welkom op de peutergroep. We vinden het fijn als het kind er is en we laten dit duidelijk merken. We begroeten elk kind bij binnenkomst.
- We geven veel positieve aandacht en waardering.

- We geven veel complimentjes, op allerlei manieren: 'Ik vond het heel gezellig vanmorgen!', een knipoog, een aai over de bol.
- We knuffelen veel, nemen een kind op schoot, bieden warmte, troost en bescherming als dit nodig is.
- We proberen aandacht te hebben voor alle kinderen. Niet alleen voor de kinderen die er nadrukkelijk om vragen, maar ook voor de wat stillere kinderen.
- Emoties van kinderen herkennen we, verwoorden we en mogen er zijn. Dit geldt niet alleen voor gevoelens zoals blijdschap, vriendschap en trots, maar ook voor verwarring, verlegenheid, boosheid, verdriet of teleurstelling. Er is ruimte voor het uiten van gevoelens, zolang een ander hier geen last van heeft. Lichamelijke agressie wordt niet geaccepteerd. We leren kinderen de zaken waarmee het kind zit onder woorden te brengen.
- Kinderen krijgen de ruimte om zich in hun eigen tempo en op hun eigen manier te ontwikkelen.
- We hebben respect voor de grenzen van kinderen. Voorbeeld: Als een kind aangeeft dat het echt niet van de glijbaan wil, hoeft hij dit niet.
- We respecteren niet alleen het kind, maar ook de achtergrond en thuissituatie van het kind.
- Als we een kind aanspreken op hun gedrag, spreken we hen aan op wat ze doen, niet op hun persoon.
- We bieden kinderen zoveel mogelijk uitdagingen, we stimuleren kinderen op een positieve manier. We hebben vertrouwen in de kinderen en stralen dit uit.
- We moedigen een kind aan, benoemen de moeite die hij doet. Als het uiteindelijk lukt, zijn we samen met hem trots. Lukt het niet, dan vast wel de volgende keer!
- We ondersteunen de kinderen bij het leren begrijpen van de wereld om hem heen, we leggen uit wat er gebeurt, verwoorden wat het ziet. Als het nodig is, helpen we het kind of zeggen we hoe hij een 'probleem' zou kunnen oplossen.

Wij spelen in op de behoeften van kinderen

Wil een kind zich bij ons prettig voelen, dan moeten we deze behoeften kennen en hierop inspelen. Om dit maatwerk te kunnen realiseren, moeten we het kind goed begrijpen.

De behoeften van de kinderen zijn van invloed op ons aanbod en de manier waarop we de groep 'aansturen'. Waar nodig bieden we hulp, troost en steun, aangepast aan de behoefte van het kind.

We realiseren dit op de volgende wijze:

- We zijn gericht op de belevingswereld van kinderen. We hebben oog voor zaken die voor het kind belangrijk zijn en houden daar zoveel mogelijk rekening mee.
- We kijken en luisteren goed naar wat een kind ons te vertellen heeft, zowel verbaal als non-verbaal. Dit kijken en luisteren doen we eigenlijk de hele dag door, het is de basis van ons pedagogisch handelen.
- We praten op kindhoogte tegen het kind.
- Op moeilijke momenten zijn we vlak bij de kinderen. We nemen hier de tijd voor.
- We bieden kinderen steun die aangepast is aan de behoefte van het kind. Voorbeeld: Bij een conflict tussen kinderen, kijkt de leidster eerst of de kinderen dit zelf kunnen oplossen. Lukt dit niet, dan helpt de leidster de kinderen na te denken over een oplossing.
- We nemen de inbreng van kinderen serieus. We vragen regelmatig 'wat vind jij?' of 'wat wil jij?'
- We bieden activiteiten aan die gericht zijn op de leeftijd van de kinderen en die aansluiten bij hun belevingswereld.

- Kinderen die niet mee willen doen met een activiteit, worden hier niet toe verplicht. We maken op deze regel soms een uitzondering voor kinderen die veel behoefte hebben aan structuur en duidelijkheid. Regelmatig doen we een activiteit met een klein groepje, 'los van de groep'.
- Kinderen krijgen de ruimte om zaken zelf te onderzoeken, zelf keuzes te maken. Voorbeelden: Kinderen mogen zelf materialen pakken.
- Als situaties hierom vragen, begrenzen we de ruimte en bieden we rust en structuur. Voorbeeld: Als het spel van de kinderen te druk dreigt te worden, kunnen we de groep opsplitsen in kleinere groepjes.

We besteden veel aandacht aan het wennen

De pedagogisch medewerkers spreken met de ouders af hoe de wenperiode eruit ziet. Dit is afhankelijk van de leeftijd en de aard van het kind.

Tijdens het plaatsingsgesprek vraagt de pedagogisch medewerker de ouders om informatie die we nodig hebben om het kind goed te begeleiden. Bijvoorbeeld wat het kind leuk vindt om te doen, hoe we kunnen troosten, enzovoort.

Als het kind eenmaal naar de opvang gaat, stemmen we regelmatig met de ouders af hoe het gaat. Wanneer nodig stellen we de afspraken bij. In de wenperiode houden we goed in de gaten hoe je kind zich voelt en wanneer nodig is er extra steun of troost. Er is veel aandacht voor de kennismaking met de andere kinderen en het leren kennen van het dagritme en rituelen in de groep.

We bieden kinderen een ontspannen sfeer

We realiseren dit op de volgende wijze:

- We stimuleren het groepsgevoel door het samen in de kring activiteiten doen, het samen vieren van feesten, verjaardagen of andere gebeurtenissen.
- We nemen de tijd om rustig met de kinderen om te gaan.
- We proberen de ruimte gezellig en sfeervol aan te kleden. Er is bijvoorbeeld een knus hoekje in de speelzaal. De ruimte wordt aangekleed met voor de kinderen (en ouders) herkenbare dingen. We versieren de ruimte als het feest is.
- De inrichting van de ruimte wordt herkenbaar gehouden, we veranderen niet vaak ingrijpend de inrichting.
- Ook de samenwerking met collega's vinden wij belangrijk voor de sfeer in de speelzaal. We besteden hier veel aandacht aan.

We bieden ritme en structuur

We vinden het belangrijk dat een kind ritme en structuur ervaart

Naast een gevoel van geborgenheid, hebben kinderen behoefte aan structuur en duidelijkheid. Dit biedt houvast, voorspelbaarheid en het weten waar ze aan toe zijn. In deze zin is duidelijkheid heel belangrijk voor het gevoel van veiligheid van kinderen. Hieronder wordt uitgewerkt op welke manier we hieraan werken.

We doen dit op de volgende manier:

- De ochtend of middag is geordend naar dagelijks terugkerende gebeurtenissen en zorgrouines die voor kinderen herkenbaar zijn.

- Veel dagelijkse activiteiten kennen een min of meer vaste opbouw, een soort patroon. Zoals rondom het kringetje, fruit eten. Voorbeeld: Eerst samen opruimen, dan handen wassen, aan tafel zitten, liedjes zingen 'smakelijk eten, smakelijk drinken' en dan eten.
- Bij speciale gebeurtenissen maken we gebruik van rituelen. De meeste peutergroepen vieren bepaalde gebeurtenissen, zoals verjaardagen, of het afscheid van een kind, op een speciale manier. Het jarige kind mag bijvoorbeeld op een speciale stoel zitten. Deze speciale manier hoort uitsluitend bij een bepaalde gebeurtenis en komt hierbij telkens terug. Dit zijn 'rituelen' van een groep.
- We passen de structuur die we bieden aan aan de behoefte en ritme van het kind. Voorbeelden: Een kind dat in de kring moeite heeft met stilzitten, wordt gevraagd mee te helpen met het uitdelen van het fruit. Een kind dat even met rust gelaten wil worden wordt daarin gerespecteerd en wordt op een later moment gevraagd om een liedje te kiezen dat gezongen kan worden.
- De structuur wordt ook aangepast aan de behoefte van de groep en de situatie
- De meeste groepen gebruiken dagritme kaarten. Deze visualiseren de routinemomenten.

Overgangsmomenten

Overgangsmomenten vinden we belangrijke onderdelen van de ochtend / middag. Bij de vormgeving hiervan letten we op het bieden van emotionele veiligheid, respect voor de autonomie, het bieden van structuur en het stimuleren van contacten tussen kinderen. We kijken daarbij goed naar kinderen en stellen ons zelf steeds de volgende vragen:

- Wanneer zijn ze toe aan het volgende onderdeel? Hoe betrokken zijn ze nog bezig?
- Past ons tempo bij het tempo van de kinderen?
- Zijn onze verwachtingen over de kinderen reëel bijv. over hoe lang kunnen kinderen wachten
- Snappen kinderen wat we bedoelen?
- Zijn de instructies helder? (wanneer nodig in kleine stapjes)
- Rituelen helpen bij de voorspelbaarheid: kinderen weten wat gaat gebeuren
- Hebben kinderen de tijd zich voor te bereiden op het volgende onderdeel?
- Kunnen ze hieraan actief meedoen? (spullen klaarzetten, mee opruimen enz.)
- Moet iedereen op hetzelfde moment deze overgang maken? Mag een kind iets afmaken?
- Krijgen kinderen de kans om elkaar te helpen tijdens deze momenten (bijv. de jas aandoen?)
- Kunnen ze dingen samen doen? (bijv. samen een kist sjouwen?)

Kinderen weten welke regels en afspraken er op de peutergroep gelden

Dit is belangrijk voor een gevoel van houvast, het weten waar de grenzen liggen.

We doen dit op de volgende manier:

- We houden deze regels zoveel mogelijk beperkt, zodat een kind de regels kan blijven overzien en zodat hij voldoende ruimte houdt om te experimenteren en ontdekken.
- Pedagogisch medewerkers die op dezelfde groep werken, proberen onderling de regels zo goed mogelijk af te stemmen.
- We geven zelf het goede voorbeeld.
- We herhalen regelmatig de regels
- We proberen de regels consequent te hanteren, maar zijn flexibel indien de situatie het toelaat. Uitzonderingen worden als zodanig benoemd.
- Een kind dat we aanspreken op grensoverschrijdend gedrag, kijken we aan en spreken we rustig aan. Het ongewenst gedrag wordt benoemd en uitgelegd waarom dit ongewenst is.

Indien mogelijk bieden we het kind liever een alternatief, dan dat we het gedrag verbieden. We ondersteunen een kind dat moeite heeft bij het zich houden aan regels. Een kind dat zich herhaalde malen bewust niet aan een belangrijke afspraak houdt, nemen we even apart. We zetten het bijvoorbeeld even op een stoeltje. Daarna bespreken we het gebeurde met het kind. We zoeken met het kind naar een manier om het gewenste gedrag mogelijk te maken. We zorgen ervoor dat we het weer 'goed maken'.

- We vinden het belangrijk dat ouders duidelijk afscheid nemen van hun kind. Hier hebben we een regel van gemaakt.

De regels en afspraken hebben te maken met

- fysieke veiligheid en hygiëne
- respect voor zichzelf, voor elkaar en voor de omgeving
- het aanleren van de gebruikelijke omgangsvormen,
- het handhaven van rust en een plezierige sfeer in de groep.

Regels worden geregeld besproken. Nieuwe inzichten of een verandering in ruimte, materialen of groepssamenstelling kunnen aanpassing van regels nodig maken.

We werken samen met ouders en anderen uit de leefomgeving van de kinderen

We investeren in een goed contact met ouders. Ook ouders moeten zich welkom kunnen voelen.

Wij hebben de zorg voor het kind gedurende de tijd dat het kind naar de peutergroep komt. In deze zin deelt de peutergroep de verantwoordelijkheid voor zorg en opvoeding van een kind. Het is belangrijk dat wij en ouders op de hoogte zijn van elkaars ideeën en methoden. De situatie thuis en op de peutergroep hoeven niet tot in detail op elkaar zijn afgestemd, wel is het noodzakelijk dat er respect is voor elkaars opvattingen. Waar mogelijk stemmen we met ouders af.

Om een kind goed op te kunnen begeleiden, moeten wij op de hoogte zijn van de thuissituatie van het kind. Uiteraard voor zover dit van betekenis is voor de opvang. Andersom moet een ouder ook weten hoe de ochtend of middag op de peutergroep verlopen is voor het kind, hoe een kind zich daar voelt, gedraagt etc. Regelmatige uitwisseling met ouders over het kind vinden wij daarom belangrijk. We stemmen zoveel mogelijk af.

We betrekken ouders bij de ontwikkeling van hun kind op de peutergroep

Ieder dagdeel begint met een spelinloop voor ouders als zij hun kind brengen. Ouders kunnen meespelen met hun kind en tevens kennis nemen van het thema, de activiteiten, de woorden/begrippen, prentenboeken en liedjes die op dat moment in de peutergroep aan de orde zijn.

We stimuleren ouders thuis ook aandacht te besteden aan waar het kind op de peutergroep mee bezig is. Op peutergroepen waar we door middel van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) extra aandacht besteden aan de ontwikkeling van kinderen, vinden we dit extra belangrijk. Kinderen krijgen een thema-thuis-boekje met ideeën voor leuke spelletjes of een prentenboek mee naar huis. Soms vragen we ouders iets mee te brengen passend bij het thema. Sommige peutergroepen hebben een digitale fotolijst of computer met foto's zodat ouders met hun kind of de pedagogisch medewerker kunnen praten over de activiteiten die gedaan zijn. Soms zijn er 'ouderbijeenkomsten' over bijvoorbeeld de taalontwikkeling en andere onderwerpen. We verwachten dat ouders hier naar toe komen.

Samenwerking met basisschool

Er is veel aandacht voor de afstemming en samenwerking met de basisschool in de buurt. Hoe deze er precies uitziet, is afhankelijk van de relatie met de school en mogelijkheden tot samenwerking. Uiterlijk vanaf juni 2015 hebben de peutergroepen in de gemeente Nijmegen en Heumen met alle scholen een warme overdracht. Op peutergroepen met een VVE-aanbod gebeurt dit vanaf juni 2014. Van ieder kind dragen we de gegevens over met behulp van een overdrachtsformulier. Hierin staat wat het kind leuk vindt om te doen, waar hij goed in is en waarbij het kind extra ondersteuning kan gebruiken. De overdracht gebeurt altijd in overleg met de ouders. De overdracht wordt mondeling, via een gesprek of de telefoon, toegelicht. In de gemeente Nijmegen en Heumen vullen de ouders ook een overdrachtsformulier in. Soms zijn ouders ook bij een overdrachtsgesprek aanwezig. Daarnaast hebben sommige peutergroepen contact met de leerkracht om de werkwijze goed op elkaar aan te laten sluiten zodat de overgang voor de kinderen zo soepel mogelijk verloopt. Soms zijn er enkele keren per jaar gezamenlijke thema-activiteiten voor peuters en kleuters en gezamenlijke ouderbijeenkomsten.

Op peutergroepen die in het kader van VVE samenwerken met een of meer basisscholen, stemmen we waar mogelijk werkwijze, thema's en activiteiten af.

3. Persoonlijke competentie

Ieder kind heeft een eigen karakter, eigen mogelijkheden. Ieder kind ontwikkelt zich in een eigen tempo, op een eigen manier. Ieder kind heeft de natuurlijke 'drang' om zich te ontwikkelen. In interactie met de mensen en de omgeving om hen heen, ontdekken kinderen voortdurend juist die dingen waar ze op dat moment aan toe zijn. Spel dat boeit zorgt voor eindeloos experimenteren en proberen. Via spel, speelgoed en ander materiaal oefenen kinderen allerlei vaardigheden en doen ze steeds weer nieuwe vaardigheden en kennis op. Het gaat erom dat pedagogisch medewerkers actief hiermee bezig zijn, aansluiten bij het niveau van het kind en het kind op een speelse manier uitlokt net een stapje verder te zetten. Voor sommige kinderen kan dat zelfs heel belangrijk zijn. Door goed naar kinderen te kijken is een doelgericht aanbod en aanpak mogelijk. Kijken naar kinderen is de basis van onze ontwikkelingsgerichte werkwijze.

We zijn er van overtuigd dat wanneer een kind ergens aandacht voor heeft en betrokken bezig is, het spelenderwijs en met veel plezier leert. Dit betekent voor ons dat wij goed moeten kijken naar de leefwereld van een kind, waar het behoefte aan heeft, waar het mee bezig is, en welke betekenis dit voor het kind heeft. Het initiatief van kinderen, de keuzes die zij maken, vinden wij erg belangrijk. Wij proberen hier waar mogelijk op in te spelen door kansen te creëren en kansen te grijpen.

Een behoefte van kinderen is niet persé een letterlijk uitgesproken behoefte (mogen we kleien?), maar is bij jonge kinderen vaak een inschatting van een pedagogisch medewerker. Voorbeeld: zij kan besluiten met een groep kinderen die druk is en binnen hun energie niet kwijt kan, naar buiten te gaan, of naar een andere plek waar kinderen kunnen rennen en schreeuwen, zoals een hal. Om kinderen de kans te geven al hun mogelijkheden te ontplooiën, hebben wij een breed aanbod. We stimuleren de kinderen hiervan gebruik te maken.

Het pedagogische doel 'stimuleren van persoonlijke competentie' wordt uitgewerkt met behulp van de uitgangspunten

- We bieden brede uitdaging en plezier
- We hebben respect voor de autonomie van de kinderen
- We bewaken de fysieke veiligheid van de kinderen

Dit is tegelijkertijd de beschrijving hoe we ontwikkelingsgericht werken op de peutergroepen van KION.

We bieden brede uitdaging en plezier

Betrokkenheid van kinderen

In onze inrichting, bij onze activiteiten en tijdens al onze dagroutines sluiten we aan bij de ontwikkeling, ideeën, interesse en leefwereld van het kind. Hierdoor stimuleren we een gevoel van betrokkenheid bij waar de kinderen mee bezig zijn. Het spel of de activiteit is betekenisvol voor het kind. Betrokkenheid is voorwaarde voor leren en ontwikkeling.

Kenmerken van betrokkenheid zijn:

- is heel geconcentreerd: laten zich niet afleiden, aandacht alleen op het spel gericht
- heeft veel energie: ijverig en actief, betrokken nadenkend
- wil meteen aan de slag: kan niet wachten, wil meteen tot actie overgaan

- betrokkenheid is zichtbaar aan houding, mimiek en bewegingen: ingespannen kijken, toegewende houding en bewegingen
- zoekt naar creatieve oplossingen voor complexe uitdagingen: gebruikt cognitieve en andere mogelijkheden, geen routinematige, maar eigen oplossingen
- heeft doorzettingsvermogen/persistentie, is lang bezig met de activiteit
- is nauwkeurig: aandacht voor details, werkt zorgvuldig
- verwoordt en/of toont voldoening: lacht of zucht, toont plezier en voldoening over zijn activiteit

Kansen creëren en kansen grijpen

Vanuit de ontwikkeling en belangstelling van kinderen proberen we voortdurend kansen te creëren en kansen te grijpen. Kansen creëren is een situatie scheppen die aansluit bij de ontwikkeling en belangstelling van een of meer kinderen, bijvoorbeeld door materialen aan te bieden, een activiteit te doen of combinaties van kinderen in een groepje te zetten. Bij kansen creëren heeft de pedagogisch medewerker het initiatief.

Kansen grijpen is het ingaan op het initiatief van een kind, waardoor de ontwikkeling van het kind nog extra geprikkeld wordt. Bv door een denkvraag te stellen: “Dat is bijzonder hè, dat alle auto’s naar beneden glijden. Hoe zou dat komen denk je?” Kansen grijpen doen we de hele ochtend of middag door, tijdens de vaste routinemomenten, maar ook tijdens activiteiten. Kansen grijpen kunnen we op ieder moment van de dag, in iedere situatie.

Omdat je aansluit bij het initiatief van het kind, zijn kinderen per definitie betrokken.

Rijke hoeken

Een manier om kansen te creëren is de inrichting van de ruimte. Een uitdagend aanbod bestaat onder andere uit een doordacht ingerichte ruimte en prikkelende materialen die aansluiten bij de belangstelling van kinderen. Een rijke uitdagende speel/leeromgeving voor peuters bestaat uit verschillende ‘hoeken’ die betrekking hebben op verschillende ontwikkelingsgebieden. In de hoeken kunnen kinderen ongestoord spelen. Tijdens vrij spel kiezen kinderen waar ze willen spelen. Zo hebben we een leeshoek met boeken die de kinderen zelf kunnen pakken, een huishoek met authentieke, herkenbare voorwerpen, een plek waar kinderen kunnen bouwen, een plaats waar kinderen kunnen knutselen met een grote variëteit aan materialen, en voldoende ruimte binnen en buiten om te kunnen klimmen, glijden, rennen, fietsen etc.

De inrichting en hoeken passen we waar mogelijk aan wat de kinderen op dat moment bezig houdt en het thema. *Voorbeeld: Als kinderen bezig zijn met het thema winkel, maken we in de speelzaal een plek voor een ‘winkel’, met bijvoorbeeld een kassa, boodschappen en boodschappenmandjes.*

Om het aanbod zo uitgebreid mogelijk te laten zijn, proberen we creatief met ruimte om te gaan.

Waar mogelijk gebruiken we bijvoorbeeld hal en gang ook als speelruimte.

Op elke peutergroep is plaats om de ‘werkstukken’ van de kinderen ten toon te stellen.

Op elke peutergroep is in principe een ‘verteltafel’/ thematafel.

De ruimte is tegelijkertijd voor een kind veilig en overzichtelijk. Dit draagt bij aan het gevoel van veiligheid en bovendien is het een voorwaarde om in de ruimte zelfstandig de eigen weg te kunnen vinden.

Ook in de buitenruimte proberen we de verschillende ontwikkelingsgebieden aan bod te laten komen. Net zoals in de binnenruimte hebben we hier verschillende activiteitenplekken, bv een zandbak, een plekje waar een kind zich kan terugtrekken

(*speelhuisje, struiken*). Er zijn allerlei materialen die buiten gebruikt worden zoals speelgoed voor in de zandbak, fietsjes, ballen, doeken om tenten mee te bouwen etc.

Doelgerichte en betekenisvolle activiteiten

Een activiteit is een doelgericht aanbod aan één of meer kinderen (kansen creëren), passend bij het niveau en de leefwereld van de kinderen. Activiteiten bieden kinderen plezier en stimuleren op een speelse manier de ontwikkeling van kinderen.

De pedagogisch medewerker staat van te voren stil bij het doel van de activiteit en de consequenties die dit heeft voor de manier waarop ze de activiteit aanbiedt. Bijvoorbeeld: richt je de activiteit op de hele groep of op een deel van de groep, zo ja, op welke combinatie van kinderen? Zijn er bepaalde begrippen of woorden waar extra aandacht aan besteed moet worden? Heb ik daar bepaald materiaal bij nodig? Zijn er kinderen die nog extra ondersteuning nodig hebben? Hoe kan ik dit bieden?

Door dagelijks de kinderen te observeren, kennen we hun belangstelling en ontwikkelingsniveau en kunnen we een passend en ontwikkelingsgericht activiteitenaanbod bieden, zowel op individueel - als groepsniveau.

Activiteiten kunnen allerlei verschillende vormen hebben. Vrij spel is onderdeel van het activiteitenaanbod. Andere voorbeelden van activiteiten zijn voorlezen, buitenspelen, opruimen (de *kleine* autootjes in de *blauwe* bak), knutselen, de stoeltjes voor de kring klaarzetten, het zelf aandoen van de jas, het oefenen met naar de toilet gaan.

De activiteiten zijn betekenisvol voor de kinderen. Betekenisvolle activiteiten sluiten aan bij hun ervaring en vergroten hun emotionele betrokkenheid bij de activiteit. Door het voortborduren op eerdere activiteiten en gebeurtenissen in de groep en het themagericht werken, krijgen activiteiten op een vanzelfsprekende manier betekenis.

We leiden de activiteiten in, bijvoorbeeld met een liedje, gesprek, materiaal of verhaaltje dat met het onderwerp te maken heeft.

Tijdens de activiteit proberen we kansen te grijpen. We gaan in op initiatieven van kinderen. We proberen de activiteiten van kinderen niet abrupt te onderbreken. Als het spel van een kind onderbroken moet worden omdat er bijna een andere activiteit wordt gestart, bereiden we het kind daarop voor: “We gaan zo meteen buiten spelen, je kan dus nog even spelen, maar dan gaan we opruimen”.

Met behulp van een activiteit richt een pedagogisch medewerker zich vrijwel altijd op meerdere ontwikkelingsdoelen tegelijk. Meedoen aan activiteiten bevordert de emotionele veiligheid, persoonlijke en sociale competentie van kinderen en de overdracht van normen en waarden. Een voorbeeld uitgewerkt voor buitenspelen:

- Pedagogisch medewerkers kijken en luisteren tijdens het buitenspelen voortdurend naar individuele kinderen om goed te kunnen inspelen op individuele wensen en behoeftes van kinderen. Heeft iedereen het naar de zin? Heeft een kind steun of begeleiding nodig? (emotionele veiligheid).
- Buiten spelen in een sociale veilige omgeving door duidelijke regels en begeleiding van pedagogisch medewerkers die kinderen zien en begeleiden (emotionele veiligheid).
- Het buitenspelen biedt mogelijkheden om in de zandbak of met het rijdend materiaal op een andere manier contact te hebben met leeftijdsgenootjes. Een kind leert vragen aan een

ander kind of hij op het fietsje mag. Het kind leert te wachten op zijn beurt omdat niet altijd de lievelingsauto beschikbaar is (sociale competentie)

- Buitenspelen doet onder andere een beroep de senso-motorische ontwikkeling van kinderen. Het leren fietsen en stappen. Het maken van zandtaartjes of het bouwen van kastelen stimuleert de motorische ontwikkeling van individuele kinderen. Het voelen van de wind rond je hoofd (persoonlijke competentie).

We stimuleren kinderen deel te nemen aan verschillende soorten activiteiten. Sommige kinderen hebben het nodig om hierbij even letterlijk bij de hand genomen te worden. Kinderen die echt niet willen meedoen aan een activiteit, hoeven niet.

Op peutergroepen met een aanbod van voor- en voerschoolse educatie (VVE), waar extra aandacht besteed wordt aan het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen, werken we met de VVE-werkwijze Uk en Puk of Piramide. Deze methodes hebben uitgewerkte betekenisvolle en uitdagende activiteiten, die worden uitgevoerd op verschillende ontwikkelingsniveaus, passend bij de ontwikkeling van de kinderen.

We werken veel met kleine groepjes kinderen

De meeste activiteiten worden gedaan in de kleine groep (3 à 4 kinderen). In kleine groepjes kunnen we ieder kind voldoende aandacht geven en is de interactie tussen kinderen en met de pedagogisch medewerkers zo optimaal mogelijk. Zo kunnen de pedagogisch medewerkers de begeleiding goed afstemmen op de behoefte van het kind.

Maar de interactie en spel met leeftijdsgenootjes is ook van groot belang voor hun ontwikkeling. Samen leren kinderen meer. Kinderen leren met name van leeftijdsgenootjes, juist omdat zij een klein stapje verder zijn in hun ontwikkeling (zone van naaste ontwikkeling). Samendoen en samenspelen is leuk en ondersteunt de ontwikkeling. Kinderen kijken naar elkaar, leren van – en met elkaar, doen elkaar na, stimuleren elkaar.

We begeleiden het spel van kinderen, zodat een kind wordt uitgedaagd om de eigen mogelijkheden te leren kennen en zich breed te ontwikkelen.

Pedagogisch medewerkers hebben een actieve rol als het gaat om ontwikkelingsgericht werken en het stimuleren en uitdagen van kinderen. Zij gaan hier doelgericht mee om.

- Kinderen beleven soms veel meer aan materialen dan waar het in eerste instantie voor bedoeld is. Om te kunnen zien wat het materiaal voor een kind betekent, krijgen kinderen in principe de ruimte om op hun eigen manier aan de gang te gaan. Op deze manier geven we kinderen een actieve rol. Bemoeienis van pedagogisch medewerkers is in eerste instantie vaak niet nodig, kan zelfs verstorend werken. Een pedagogisch medewerker observeert en geeft indien nodig een nieuwe impuls aan het spel of bezigheid. Vragen hierbij zijn: wat zou je kunnen en willen toevoegen aan het spel of aan ontdekkingen die een kind doet, hoe doe je dit en wat is een goed moment hiervoor?
- We kunnen door zelf even mee te spelen het spel een andere wending geven. We kunnen zelf met materialen aan de gang gaan en praten over wat we doen. *“Hoe werkt dit nu eigenlijk?”*
- We kunnen kinderen stimuleren een bepaald element uit het spel verder uit te diepen door bijvoorbeeld extra materiaal aan te bieden.
- We kunnen vragen stellen over het materiaal, zoals *“Hoe ziet het eruit?”* *“Wat kun je ermee doen?”*

- We kunnen het kind uitdagen iets nieuws te proberen of het op een andere manier te doen (“*Als je het nu eens zo probeert, wat gebeurt er dan*” “*Als we dit er nu eens bij pakken.....*”).
- Met behulp van humor of verrassingen houden we de kinderen alert: ‘*Zullen we het brood snijden met een vork?*’.
- Door de ervaringen of capaciteiten van een kind te benoemen (*Dat voelt lekker zacht!* Of: *Hè wat gebeurt er nu? De auto rolt naar beneden!*) en de pogingen van het kind aan te moedigen (*wat kun jij hard rennen!!*) stimuleren we het kind om zijn ervaringen uit te breiden en nieuwe dingen te blijven proberen.
- Door informatie of uitleg te geven: beknopt en duidelijk en afgestemd op het niveau en de activiteit van het kind / de kinderen.
- Als kinderen tijdens vrij-spel momenten niet uit zichzelf gaan spelen, zal de pedagogisch medewerker een kind of een groepje kinderen uitlokken om met iets te gaan spelen. Dit kan bijvoorbeeld door zelf iets te gaan doen en de kinderen hierbij te betrekken. *Bijvoorbeeld alsof spel: een pedagogisch medewerker is de dokter: ‘Even kijken of beer ziek is. Ja, hij voelt wel erg warm’.*
- Kinderen hoeven niet de hele ochtend of middag intensief te spelen. Een kind dat moe is, zin heeft om uit te rusten of even alleen maar naar de andere kinderen wil kijken, krijgt daartoe de gelegenheid.
- Bij een kind dat zich in het spel niet ontwikkelt, proberen we dit stapje voor stapje verder uit te breiden. *Voorbeeld: een kind dat alleen met autootjes wil spelen, en dat hierin blijft hangen, geen ontwikkeling in het spel laat zien, proberen we te bewegen dit spel uit te breiden door bijvoorbeeld wegen te laten tekenen, samen met anderen te spelen of om te spelen dat het kind zelf een auto is die heel hard rijdt.* Een kind mag best lang met hetzelfde bezig zijn en dan kleine stapjes maken. Deze leiden uiteindelijk tot een grote stap.

Betekenisvolle materialen

We letten er op dat de materialen die we aanbieden passen bij het niveau en de leefwereld van de kinderen en betrekking hebben op de verschillende ontwikkelingsgebieden: de senso-motorische -; verstandelijke-; taal-; ordenen, meten en rekenen, creatieve-; en sociaal-emotionele ontwikkeling.

We proberen waar mogelijk de nadruk te leggen op het werken met ‘echt’ materiaal (fruit schillen met een echt mesje, afwassen met echt water, afwasmiddel, afwaskwast en theedoek, timmeren met een echt hamer). Dit is betekenisvol voor kinderen en vergroot hun betrokkenheid.

We bieden niet teveel materialen tegelijk aan, maar variëren regelmatig in het aanbod. Door telkens in te spelen op zaken die de aandacht van kinderen hebben, gebeurt dit eigenlijk vanzelf.

De verschillende ontwikkelingsgebieden zijn in de praktijk nauw met elkaar verbonden. Een scheiding hierin maken is per definitie kunstmatig. Om toch een indruk te geven van de materialen die we gebruiken en de activiteiten die we met de kinderen doen, volgen hieronder een aantal voorbeelden, ingedeeld per ontwikkelingsgebied.

Senso-motoriek

Voorbeelden van materialen en activiteiten die de lichamelijke ontwikkeling stimuleren: balspel, dansen, bewegingsspelletjes, poppenwagen, klimhuis, glijbaan, loopauto, ballenbak, dozen om in te klimmen of in te kruipen, grote blokken, kleien, op grote vellen (vinger-)verven of stempelen, tekenen, kralen rijgen, scharen, insteekmozaïek, duplo, nopper, play-mobiel, stoepkrijten, grijp – en voelmateriaal, rennen, estafette, knippen, fietsen, springen, zandbak, etc. In iedere peutergroep

wordt veel aandacht besteed aan de motorische ontwikkeling van kinderen. Daarom wordt er ook iedere dag buiten gespeeld.

Taal

We praten vooral heel veel over wat we doen, zien of willen, maar ook over wat het kind doet, ziet of meemaakt. We voeren veel gesprekjes met een of meerdere kinderen. Bij het praten met elkaar is het beurten geven (kinderen om de beurt uitnodigen iets te vertellen of in een één op één contact het kind voldoende tijd en ruimte geven om te reageren) een belangrijk aspect. We hebben een luisterende houding en laat vooral het kind aan het woord. We stellen veel en variërende vragen (waarom, hoe, wanneer, wat als...). We vragen door, zodat kinderen meerdere woorden en zinnen gebruiken. We stimuleren kinderen om vragen aan elkaar te stellen. We dagen kinderen tijdens het spel uit door nieuwe woorden, rollen en materiaal toe te voegen of te veranderen.

We bieden woorden aan in een betekenisvolle context, onderlinge samenhang en met behulp van concreet materiaal. Bv in de bouwhoek praat je over *grote* en *kleine* blokken, *hoge* en *lage* torens, over vormen, kleuren, hoe kan het dat de toren omvalt?

Door contacten tussen kinderen te stimuleren en emoties te benoemen, bouwen we aan de woordenschat voor sociale vaardigheden

Belangrijk onderdeel van onze thema's zijn de knieboeken of prentenboeken en de verteltafel. Op de verteltafel liggen spullen die direct te maken hebben met het boek en het thema.

Het interactief voorlezen en de verteltafel worden doelgericht ingezet om kinderen nieuwe woorden te leren. We vinden het belangrijk het voorlezen te verdiepen, kinderen te prikkelen tot actieve deelname aan het verhaal, in plaats van enkel te luisteren. We proberen dit te bereiken door open vragen te stellen, waardoor een kind gestimuleerd wordt om over het verhaaltje na te denken en door er voorwerpen bij te gebruiken die in het boekje genoemd worden. Kinderen mogen ook met deze materialen spelen. Bij kinderen die nog moeten wennen of de Nederlandse taal niet beheersen zijn we terughoudend met vragen stellen: we benoemen veel en praten vooral zelf.

Ordenen, meten en rekenen

We benutten spontane gebeurtenissen om ordenen, meten en rekenen te stimuleren. "*Hoeveel bekers hebben we nodig? Hoeveel kindjes zijn er vandaag? Zullen we samen tellen?*"

Hiernaast plannen we activiteiten op het gebied van ordenen, meten en rekenen, passend bij de ontwikkeling van de kinderen in de groep.

Voorbeelden van activiteiten op het gebied van ordenen, meten en rekenen:

- Samen tellen, bijvoorbeeld hoeveel bekers melk zijn dit, liedjes te zingen waarin tellen voorkomt (1,2,3,4 hoedje van papier).
- Door bezig te zijn met begrippen als: meer/minder/evenveel, veel/ weinig, de meeste/minst, klein/groot, etc. in betekenisvolle situaties (wil je veel of weinig melk, wie van ons is het grootst/kleinst,)
- Mbv een vormenstoof of puzzel maken kinderen kennis met verschillende vormen, kleuren (wat past wel/niet)
- Mbv een doos of tafel spelen we begrippen als op, onder in, achter, naast uit.
- In de bouwhoek ontdekken kinderen dat je beter een grote blok onder kunt leggen als je een toren wilt bouwen etc.
- *Welk van de twee is het grootste, zwaarste etc;*
- In een waterbak ontdekken dat in een emmer meer water gaat als in een pan.
- Door *op, onder, naast* een tafel te ervaren wat deze begrippen inhouden.

Verstandelijke ontwikkeling

Voorbeelden van materialen en activiteiten die de verstandelijke ontwikkeling stimuleren: boekjes die aansluiten bij waar de kinderen mee bezig zijn, uitleggen van verbanden en gebeurtenissen (*jaap*

is verdrietig, want hij was gevallen en deed zich pijn, de straat is nat want het geeft geregend), weegschaal, memory, lotto, leeg blik met verschillende kwasten, opdrachtjes zoals: kun jij mij dat kleine kopje geven? Wat ligt er onder de kast? Kun je mij de rode kwast geven? kinderen laten voelen aan één of meer voorwerpen onder een doek. Ingaan op vragen van kinderen en het stellen van prikkelende vragen of vragen die de kinderen aan het denken zetten: ‘wat zou er nu gebeuren?’ of ‘Wat zou je hiermee kunnen doen?’

Daarnaast bieden ontdekhoeken, waar kinderen kunnen experimenteren met begrippen die in het thema van het moment voorkomen, een extra mogelijkheid interessante ervaringen op te doen: wat gebeurt er met een kurk, spons, steen, verf etc in water?

Fantasie- en rollenspel: verstandelijke ontwikkeling, taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling

Fantasie- en rollenspel vinden we belangrijk voor kinderen. Fantasiespel stimuleert de verstandelijke ontwikkeling, maar ook het samenspel en de taalontwikkeling: extra belangrijk voor kinderen met een taalachterstand. Op elke peutergroep vind je wel een hoekje waar de kinderen hun gang kunnen gaan met rollenspel: huisje, keukentje ed. Hoeken worden ook vaak aangepast aan het thema van het moment: keukentje wordt winkel, kapperszaak, postkantoor enz. Hetzelfde geldt voor ander materiaal als: dokterspullen, verkleedkleden, handtassen, make-up, schmink, kleden en lakens om bijvoorbeeld een ‘tent’ te maken, poppen, garage met auto’s, speeldieren, handpoppen, winkelpullen, telefoons, kist met poetsspulletjes, sleutelbos etc. We gebruiken ook hiervoor zo ‘echt’ mogelijke materialen. Deze materialen zijn herkenbaar, spreken kinderen aan en ondersteunt ze bij het rollenspel. Soms kiezen we bewust niet voor echte - , maar voor namaak-materialen: deze zijn vaak veiliger dan de variant uit het echte leven (voorbeeld strijkijzer).

Creatieve ontwikkeling

Kinderen hebben veel plezier in het werken met kosteloos materiaal zoals closetrolletjes, keukenrollen, papier, lapjes, dopjes, zand etc. Bij knutselen werken we liever niet met kant en klare voorbeelden. Het gaat ons niet om het resultaat, maar om het proces: het ontdekken, het plezier dat een kind heeft in het bezig zijn met verschillende materialen. Waar nodig ondersteunen we bij het zelf knutselen, bijvoorbeeld door het geven van tips. Andere activiteiten of materialen waarmee we de creativiteit van kinderen stimuleren zijn bijvoorbeeld dansen op muziek, muziek maken, spelletjes met vinger-en handpoppen, klei, water-,zand- of maistafel, takken, lappen, maar ook lego en nopper etc.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociaal-emotionele ontwikkeling worden hier niet expliciet toegelicht. Deze komen uitgebreid aan bod in de hoofdstukken over emotionele veiligheid en sociale competentie.

De kinderen spelen iedere dag buiten

‘Buiten’ biedt kinderen andere ervaringen dan ‘binnen’: zandtaartjes bakken, je verstoppert achter struiken, over een smal paadje fietsen of rennen, met laarzen aan door een regenplas stampen, schreeuwen in een tunneltje, je eigen schaduw proberen te vangen in de zon, heksensoep maken. Buiten leer je andere dingen dan binnen, spelenderwijs en experimenterend:

Voor lopen, rennen, fietsen, klimmen, balanceren (grove motoriek) heb je ruimte nodig; die is er buiten veel meer dan binnen. Ook kan een kind buiten met grassprietjes, blaadjes, steentjes, takjes bezig zijn. Spelenderwijs ontwikkelt het de fijne motoriek. Door aanraken, ruiken, proeven, zien en horen leert een kind de wereld van voorwerpen,

kleuren, geluiden, materialen, elementen als water en lucht kennen. De buitenruimte biedt een overvloed aan zintuiglijke ervaringen: zand, zon, regen, wind.

Buiten leer je wat je met verschillende materialen kunt doen: met droog zand kun je geen taartjes bakken, met nat zand wel, een takje kan breken, stenen kun je opstapelen. Je leert hoe de natuur verandert in de verschillende seizoenen, hoe planten groeien, de warmte van de zon. Buiten is de wereld telkens anders; dit daagt kinderen uit om in te spelen op onverwachte situaties, nieuw spel te ontwikkelen, nieuwe woorden en nieuwe bewegingen.

Er zijn veel mogelijkheden om spannende dingen te oefenen, die, als je ze onder de knie hebt, het zelfvertrouwen vergroten en daarmee de sociale vaardigheid. Dit heeft een positieve invloed op hoe ze met elkaar omgaan.

Op, onder, achter, ver weg, dichtbij, veel begrippen en voorzetsels zijn verbonden aan het ontdekken van de buitenwereld en worden tijdens het buitenspelen spontaan geoefend en gebruikt.

Kinderen vinden het leuk om buiten te spelen: in de zandbak te spelen, te fietsen, verstoppertje te spelen of te rennen. Wij vinden buitenspelen belangrijk voor kinderen. Buitenspelen is gezond: het biedt kinderen frisse lucht. Kinderen kunnen zich buiten uitleven en hun grove motoriek oefenen. We willen kinderen ook bewust maken van de natuur: we kijken samen naar de vogeltjes die in de bomen zitten, de beestjes die in het gras lopen en de bloemetjes die we zien bloeien.

We gaan ieder dagdeel tenminste een half uur naar buiten. Als het erg slecht weer is, blijven we korter buiten. In principe gaan alle kinderen mee naar buiten. Tenzij een ouder hier bezwaar tegen heeft, omdat een kind pas ziek is geweest.

Pedagogisch medewerkers nemen vaak het initiatief tot buitenactiviteiten, maar we laten ons ook wel eens door de behoefte van de kinderen leiden. Bijvoorbeeld als ze met mooi weer met de waterbaan willen spelen. Maar spelen in de regen biedt ook veel ontdekking- en leermogelijkheden voor kinderen.

We hebben allerlei manieren om het buitenspel te verdiepen: door het aanbieden van extra materialen zoals dekens, bellen blazers, stoepkrijt etc.; door het initiatief te nemen tot kringspelletjes, wedstrijdjes, of bijvoorbeeld door buiten op een grote stuk behang te gaan verven.

We werken met thema's

Alle peutergroepen werken themagericht. Je kunt hierbij denken aan: Eet smakelijk! Dit ben ik! Wat heb jij aan vandaag? We trekken per thema ongeveer zes weken uit. Net zoals bij de inrichting en de activiteiten, proberen we bij het uitwerken van de thema's zoveel mogelijk aan te sluiten bij de beleving en ervaring van de kinderen. We gaan uit van wat dit begrip betekent voor de kinderen. De activiteiten bieden we spelenderwijs aan. De activiteiten die worden aangeboden, materialen die in deze periode gebruikt worden en de inrichting van (sommige) hoeken hangen zoveel mogelijk samen met dit thema. Dit geeft een grotere samenhang in het aanbod en de mogelijkheid dieper op een thema in te gaan, kinderen meer ervaringen op te laten doen, meer ontdekmogelijkheden om de woordenschat van kinderen uit te breiden.

De activiteiten binnen een thema worden op verschillende niveaus aangeboden zodat elk kind aansluiting kan vinden, en zich eraan kan ontwikkelen. De activiteiten binnen een thema worden van tevoren gepland.

Op peutergroepen met een aanbod van voor- en voerschoolse educatie (VVE), waar extra aandacht besteed wordt aan het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen, werken we met de VVE-

werkwijze Uk en Puk of Piramide. Deze methodes hebben uitgewerkte thema's die aansluiten bij de leefwereld van de peuters.

We werken met een jaarplanning

De peutergroepen werken met een jaarplanning. Voor het hele jaar wordt er een opzet gemaakt van thema's die gedurende dat jaar aan de orde komen. In de jaarplanning wordt onder meer aangesloten bij feesten en seizoenen.

Op peutergroepen met een aanbod van voor- en voerschoolse educatie (VVE), waar extra aandacht besteed wordt aan het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen, wordt waar mogelijk aangesloten bij de thema-planning van de nabijgelegen basisschool.

We hebben respect voor autonomie van kinderen

Kinderen leren hun eigen keuzes te maken en zelfstandig te zijn

We laten kinderen alles wat ze zelf kunnen en/of willen doen ook zoveel mogelijk zelf doen.

We bieden materialen en activiteiten aan die passen bij het niveau van het kind. Hierdoor krijgt het kind de kans te ervaren dat hij of zij het zelf kan.

We leren kinderen keuzes te maken. Een deel van de ochtend of middag mogen kinderen kiezen wat ze willen doen en met wie ze willen spelen. Ook betrekken we hen bij het reilen en zeilen op de groep: Ze mogen kiezen welke liedjes we zullen zingen, (*vaak mogen de kinderen dit om de beurt zeggen, of, als dit nog te moeilijk is, kunnen ze een plaatje aanwijzen dat bij het liedje hoort*), welk boekje de pedagogisch medewerker gaat voorlezen etc. We geven kinderen voldoende ruimte en tijd om zelf keuzes te maken en bevestigt deze positief.

Voor kinderen die het lastig vinden om te kiezen, maken we de keuze gemakkelijker. We laten hen kiezen uit twee of drie mogelijkheden.

We bieden een uitnodigende omgeving: veel materialen staan op kindhoogte. Materiaal is herkenbaar voor kinderen (foto's van de inhoud geplakt op de dozen waar het in zit), materialen hebben een vaste plek, kunnen door de kinderen zelf gepakt worden en stimuleren de zelfredzaamheid.

We besteden aandacht aan het leren van 'aanpakgedrag'

We leren kinderen zelf oplossingen te bedenken voor 'problemen' zoals: *Hoe krijg ik die bal door dat gaatje? Waar hoort dit puzzelstukje? Ik wil met die auto spelen! Hoe kom ik bij die plank?* In plaats van het probleem op te lossen, stimuleren we het kind een eigen oplossing te zoeken. Indien nodig, helpen we hierbij. *Een mogelijke reactie van ons zou kunnen zijn: "Lukt het niet? Tja, wat nu? Kun je het misschien ook op een andere manier doen?"*

We reageren waardierend op ideeën en oplossingen van kinderen.

We stimuleren kinderen vooraf te bedenken en verwoorden wat ze willen gaan doen (plannen maken). We vragen als we naar buiten gaan bijvoorbeeld: 'wat zullen we meenemen?' of 'Wat hebben we nodig?' We reageren waardierend op ideeën en oplossingen van kinderen.

We bieden fysieke veiligheid

We zoeken een evenwicht tussen het bieden van uitdaging en fysieke veiligheid

De fysieke veiligheid lijkt soms in conflict te zijn met het bieden van uitdaging. Met dit dilemma gaan we op de volgende manier om:

Fysieke veiligheid vinden we zeer belangrijk. Er zijn verschillende soorten fysieke veiligheid. Je hebt 'grote veiligheid' die beschermd tegen brand en dood, 'middelveiligheid' die beschermd tegen ongelukken als benen breken en ten slotte 'kleine veiligheid' die beschermd tegen builen en schrammen. 'Grote - en middelveiligheid' vinden we noodzakelijk.

Maar 'kleine veiligheid' vinden we onwenselijk. Het kind leert van fouten, niet van dingen die vlekkeloos gaan. In een beschermde omgeving waar alles goed verloopt, leert een kind bijna niets.. Het kan zijn of haar hersens op 'uit' zetten: het kind wordt niet gestimuleerd zelf na te denken over risico's en oplossingen. In zo'n omgeving lossen wij immers mogelijke problemen bij voorbaat voor een kind op.

Onveiligheid is nodig om een veilige wereld te leren creëren. Als we de omgeving te veilig maken, is dat juist gevaarlijk voor kinderen. Ze leren hun veiligheidssysteem niet ontwikkelen. Ze blijven afhankelijk en bang. Juist het overwinnen van (kleine) onveiligheid geeft een gevoel van zelfverzekerdheid. Spelen en ontwikkelen houdt ruimte in, de wereld ontdekken, mogelijkheden uitproberen, grenzen verkennen, leren met vallen en opstaan...

Voor sommige kinderen, meestal jongens, is een zekere mate van onveiligheid zelfs een levensbehoefte. Zij voelen zich alleen veilig als ze de baas zijn over de situatie. Ze moeten alles onderzoeken en aan zich onderwerpen. Als de ruimte te veilig is, lopen deze kinderen juist gevaar. Ze zoeken namelijk toch een weg voor hun ontwikkelingsdrift en breken door de veilige maatregelen heen. Ook zij groeien veiliger op met kleine onveiligheid.

4. Sociale competentie

We vinden het belangrijk dat kinderen leren om te gaan en samen te ‘werken’ met anderen.

Contacten tussen kinderen zijn vanzelfsprekend in een speelzaal. Kinderen hebben er speelgenootjes en kunnen er sociale vaardigheden opdoen. Kinderen leren zich in een ander verplaatsen, met elkaar communiceren, samenwerken, anderen helpen, voor zichzelf opkomen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

- *Met z’n tweeën op een auto: moeilijk, maar wel heel leuk!*
- *Samen aan tafel knutselen: naast elkaar, maar toch alleen*
- *Met z’n tweeën een puzzel oplossen*
- *Samen een spannend spelletje doen*

Kinderen zijn van nature sociale wezens, zoeken contact met elkaar, kijken naar elkaar, zoeken elkaar op. Vanaf jonge leeftijd beginnen kinderen al contact te zoeken, zowel met hun ouders en pedagogisch medewerkers als met andere kinderen. De eerste vormen van samenspelen gaan spontaan als iets hun gezamenlijke aandacht trekt.

Maar het is niet zo dat samenspelen altijd vanzelf loopt. Interacties brengen ook risico’s met zich mee. Veel negatieve ervaringen in de omgang met andere kinderen kan de kans op ontwikkeling van agressiviteit of teruggetrokkenheid vergroten. Pedagogisch medewerkers spelen hier een cruciale rol: zij hebben de opdracht om interacties tussen kinderen in goede banen te leiden en de mogelijkheden tot het ontwikkelen van sociale vaardigheden zo goed mogelijk te benutten.

Het pedagogische doel ‘stimuleren van sociale competentie’ wordt uitgewerkt met behulp van het uitgangspunt

- We bevorderen positieve contacten tussen kinderen

We bevorderen positieve contacten tussen kinderen

Kinderen maken onderdeel uit van een groep

Kinderen die naar een peutergroep komen, maken onderdeel uit van een groep. In een groep zijn de verhoudingen tussen volwassenen en kinderen anders dan in een gezin. Alleen al door het feit dat er (veel) meer kinderen zijn, liggen de verhoudingen anders. Volwassenen zijn vaker op een afstand aanwezig en de onderlinge relaties tussen kinderen nemen een belangrijke plaats in.

Groepsactiviteiten zijn van belang voor de beleving van saamhorigheid en intimiteit in de groep. Ze ordenen het samenzijn en geven kinderen houvast gedurende de tijd dat ze in de groep verblijven. Belangrijke groepsactiviteiten zijn samen eten, zingen, met elkaar praten (aan tafel, op de bank, in een kring etc), samen een verjaardag vieren en andere groepsrituelen uitvoeren (zie paragraaf over bieden van veiligheid).

Een groep stelt in positieve zin beperkingen aan een kind. Het kind leert dat de wereld niet om zijn individu draait. Wel moet er in een groep een evenwicht zijn tussen ‘op jezelf zijn’ en ‘samenzijn’, tussen ‘er zijn’ en ‘meedoen’, tussen alleen en samen bezig zijn. Kinderen hebben soms behoefte om alleen te spelen, zich op een rustig plekje terug te trekken uit de groep, naar anderen te kijken of een

beetje te dromen. Dit is prima. Kinderen kunnen hun eigen gang gaan, terwijl ze tegelijkertijd deel uit blijven maken van de groep.

Als een kind helemaal niet samenspeelt, maken we ons wel zorgen. In dit geval bespreken we dit met ouders.

Ieder kind heeft de behoefte om als volwaardig lid van de groep geaccepteerd te worden. Op zijn / haar niveau voelt het kind zich betrokken bij dingen die in de groep gebeuren.

Kinderen kunnen veel steun ervaren van andere kinderen. Ze geven elkaar aandacht, bevestigen elkaar, tonen genegenheid voor elkaar, zorgen voor elkaar. We stimuleren dit gedrag door onszelf niet direct als helper of trooster aan te bieden, maar hiertoe kinderen uit te nodigen of de ruimte te geven.

We vinden het belangrijk dat kinderen zorg hebben voor het reilen en zeilen in de groep. Door kinderen binnen hun mogelijkheden verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep, het welzijn van elkaar, en voor de klusjes die binnen een groep moeten gebeuren, geven we hen het gevoel dat ze belangrijk zijn en bij de groep horen. Kinderen vinden het vaak leuk om te helpen, ze voelen zich belangrijk en 'groeien' ervan, voelen zich trots. Uiteraard zijn de 'taakjes' die ze uitvoeren aangepast aan wat een kind kan en leuk vind om te doen. Voorbeeld: een ander kind helpen met aantrekken van jas en schoenen.

Als een kind nieuw in de groep komt, proberen we het wenproces te ondersteunen. De kinderen kennen elkaar al goed, de bestaande groep kinderen is hecht. Het kan voor een nieuw kind moeilijk zijn om een plaatsje te veroveren in de groep. Als het nodig is ondersteunen we het bij het maken van contact met andere kinderen.

We bevorderen contact tussen kinderen en samenspel

Kinderen spelen veel met elkaar. Samen spelen betekent samen praten, naar elkaar luisteren, overleggen, taken verdelen, samen plezier hebben, op elkaar wachten, delen etc. Als kinderen langere tijd bij elkaar in de groep zitten en een band kunnen opbouwen, vindt er meer en beter samenspel plaats: rollenspel duurt bijvoorbeeld langer en wordt meer uitgesponnen naarmate kinderen elkaar langer kennen. Ook een stimulerende houding en gedrag van pedagogisch medewerkers is belangrijk om de duur en kwaliteit van het samenspel te bevorderen. Hieronder beschrijven we hoe we dit doen.

Peuters maken stapsgewijs contact: ze kijken eerst goed naar wat andere kinderen aan het doen zijn, drentelen om de spelende kinderen heen, gaan hetzelfde doen als de spelende kinderen of verstoren het spel van de anderen (maar dit roept bijna altijd negatieve reacties op), bieden de andere kinderen iets aan, stellen een ander spel voor, zeggen dat je hun vriend bent etc. Bij jonge peuters blijft het contact vooral beperkt tot naast elkaar spelen.

Oudere peuters zien we al meer met elkaar overleggen en samen spelen.

Pedagogisch medewerkers ondersteunen kinderen bij het maken van contact. Dit kan onder andere door het in de buurt blijven, het letterlijk voordoen, tips geven, verwoorden wat er gebeurt, met het kind een spel beginnen en andere kinderen uitnodigen mee te spelen etc.

Het vrije spel biedt mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en elkaar na te doen. Rollenspel en fantasiespel zijn favoriete bezigheden van peuters. Op de peutergroepen geven we hiervoor veel ruimte.

We zien

- *Samen op stap met de tas*

- *Samen met zand spelen*
 - *De poppenwagen duwen met een kind erin*
 - *In het winkeltje: 'Ik bel jou'*
 - *Op de mat: 'als jij nu het boek verstoopt'*
 - *In het gras 'Nu ben ik aan de beurt'*
 - *In het keukentje: 'we gaan lol maken'*
 - *Veel naast elkaar spelen,*
 - *Maar ook oog hebben voor elkaar,*
 - *Overleggen en afspraakjes hebben,*
 - *Lol en lawaai maken samen.*
- We zien concentratie, plezier, harmonie, rust en ontspanning*

Vaak ontstaat samenspel 'vanzelf'. Een pedagogisch medewerker beperkt zich in eerste instantie tot het in de gaten houden wat er gebeurt en eventueel benoemen wat ze ziet. Door een suggestie te geven of mee te spelen kan ze spel op gang brengen, uitlokken, een extra impuls geven of uitbreiden.

We stimuleren kinderen om in kleine groepjes te spelen. Dit leidt tot meer uitwisseling en minder conflicten dan samenspel in een grote groep. We gaan er van uit dat de meeste jonge peuters met niet meer dan één kind tegelijk kunnen spelen.

In kleine groepjes of met z'n tweeën samenspelen stimuleert ook de verbale communicatie: kinderen reageren op elkaar, praten met elkaar, leren elkaar om de beurt iets te vertellen.

Als twee kinderen lekker samen aan het spelen zijn en een derde verstoort hun spel, nemen we het 'derde' kind mee nemen naar een andere hoek en andere activiteit.

We stimuleren kinderen mee te doen aan gezamenlijke (thema-)activiteiten, zoals balspelletjes, dansen op muziek, zingen, kringspelletjes, bewegingsspelletjes, gezelschapsspelletjes, een activiteit aan tafel zoals knutselen, buitenspelen, samen werken aan een groot bouwwerk, zoals een hut bouwen etc. Deze activiteiten worden gedaan in een wisselende groepssamenstelling, in een grote groep of in kleine groepjes. Pedagogisch medewerkers kunnen het onderlinge contact sturen door bewuste combinaties van kinderen te maken.

We besteden continu aandacht aan hoe kinderen met elkaar moeten omgaan. We leren kinderen materialen te delen, samen te werken en ruzies op te lossen. We proberen duidelijke gedragsregels te hanteren (we doen elkaar geen pijn, je mag elkaar niet uitschelden, om de beurt etc). We leren dat kinderen op elkaar wachten en niet mogen duwen. Zo krijgen ze vertrouwen en respect voor elkaar.

Als een groep erg onrustig is en samenspel niet op gang komt, proberen we rust in de groep te brengen. We gaan zachtjes praten, nemen initiatief tot een 'slaapspel', bedenken een activiteit voor de drukke kinderen, bijvoorbeeld bezig zijn met water en zand of gaan we naar buiten om kinderen de kans te geven zich lekker uit te leven.

We stimuleren en ondersteunen vriendschap tussen kinderen

In de peutertijd beginnen kinderen echte vriendschappen aan te knopen. Sommige kinderen vinden ze aardig, andere niet. Vriendschappen zijn waardevol, ook voor kinderen. Goed verlopende contacten tussen kinderen versterken het vertrouwen in zichzelf en in elkaar. Vriendjes en vriendinnetjes hebben samen veel plezier, stimuleren elkaar in hun spel, leren elkaar aanvoelen, kunnen op elkaar bouwen, vinden steun bij elkaar en missen elkaar als één van de twee er niet is.

De wat oudere peuters praten veel over vriendjes: 'jij bent mijn vriend', is een zin die je regelmatig hoort. 'Of nee, hij is mijn vriend niet, want ik heb al een andere vriend'. Je ziet meestal twee kinderen met elkaar spelen. Overigens zien we vriendschappen ook voortdurend wisselen.

We zien twee kinderen op het klimrek, een jongen en een meisje (3 jaar). Ze hebben allebei een sjaal om hun hoofd. Ze zijn piraat. Ze doen elkaar na. Ze lachen naar elkaar. De kinderen volgen elkaar in hun spel. Ze gaan door met hun spel, al zitten er ineens meer kinderen op het klimrek. Ze negeren de kinderen en gaan onder het klimrek zitten. Ze hebben alleen oog voor elkaar. Ze lachen om elkaar, ze maken grapjes. Ze doen elkaar kunstjes voor. Gedurende de ochtend herhalen ze dit spel. De volgende dagen doen ze dit weer: verkleden, en elkaar nadoen en lachen. Dan zien we dat ze niet meer met elkaar, maar met anderen spelen.

Een gedeelde interesse leidt tot meer contact. Ook kinderen die thuis dezelfde niet-Nederlandse taal spreken, trekken soms naar elkaar toe. Uit samenspel ontstaan vriendschappen. We stimuleren dit. We laten kinderen ontdekken wie ze leuk vinden, ze mogen hiervoor uitkomen. We geven hen de kans om ook samen iets te doen. We benoemen wat we zien: "Jij vindt Saskia wel leuk he? Willen jullie naast elkaar zitten?"

Twee Turkse meisjes (2 jaar) die ook thuis veel contact met elkaar hebben: ze zitten veel naast elkaar in de kring, tijdens fruit eten, op een bankje. Ze kijken veel naar elkaar, lachen om elkaar, praten veel met elkaar. Ze stralen en voelen elkaar aan. Ze lopen allebei met de poppenwagen of de een zit in de wagen en de ander loopt erachter. Ze volgen elkaar in de ruimte, ook al zijn ze niet bij elkaar. Ze weten van elkaar waar ze zijn. Ze zoeken elkaar op, ze imiteren elkaar. En ze zorgen voor elkaar.
Als we goed kijken, zien wat dat er ook steeds een Turks jongetje in de buurt van de vriendinnen is. Hij pakt het slim aan, want hij kijkt en sluit aan. De meisjes lachen en praten ook met hem.

We vertellen ouders over de vriendschap - dat de kinderen veel en regelmatig met elkaar spelen en hoe ze met elkaar omgaan - , zodat ze misschien thuis ook eens met elkaar kunnen spelen.

Soms zijn vriendjes zo sterk op elkaar georiënteerd dat het hinderlijk wordt voor andere kinderen. Ook komt het voor dat vriendschap ongelijkwaardig is. Dan kan het nodig zijn de kinderen te stimuleren eens met anderen te spelen.

We leren kinderen conflicten zelf op te lossen

Soms botst het tussen kinderen, dat hoort bij contact maken. Conflicten zijn leermomenten en vaak komen kinderen er zelf wel uit. We vinden het belangrijk dat kinderen proberen zelf een oplossing te vinden voor hun conflict. Op deze manier leren kinderen het meest en bevorderen we het zelfvertrouwen en zelfstandigheid (ik kan voor mezelf opkomen, ik kan het zelf oplossen). Kinderen leren zichzelf en anderen beter kennen, hun positie in de groep te bepalen, voor zichzelf op te komen en weerbaar te worden.

Als pedagogisch medewerker heb je bij het omgaan met conflicten een voorbeeldfunctie. Kinderen doen ons na.

Als zich een conflict voordoet, kijken we eerst hoe het conflict verloopt. We proberen niet te snel in te grijpen. Als de kinderen er zelf niet uitkomen, ondersteunen we bij het oplossen van ruzies. Hoe deze ondersteuning eruit ziet, hangt af van de situatie en de leeftijd van de kinderen.

We stellen geen 'waarom'-vragen, maar verwoorden wat beide partijen willen of wat er gebeurd is:
Bv. "Wat is er aan de hand?" (---). "Jij wilt met die auto spelen?" (....). "En jij ook?" (.....). "Tja, jullie willen dus allebei met die auto spelen. Dat kan niet. Hoe moet dat nu?"

Als dit nodig is, bedenken we (soms samen met het een kind) een alternatief voor zijn gedrag
"Als je Maartje schopt, doe je haar pijn. Ze wil dan niet meer met je spelen. Misschien moet je de volgende keer vragen of je ook mee mag spelen?"

We besteden aandacht aan emoties, oorzaak, gevolg:
"Heb jij de pop afgepakt waar Petra mee aan het spelen was?(...) Jij wilde er ook mee spelen? (...) Maar afpakken vindt Petra helemaal niet leuk. Kijk maar, ze huilt, ze is verdrietig!"
Of: 'Tjonge, wat ben jij boos!'

We grijpen wel in bij conflicten waarbij kinderen elkaar pijn doen, als de situatie erg ongelijkwaardig is (een groot kind dat ruzie maakt met een jong kind of een kind dat telkens een ander kind pest) of als de ervaring leert dat conflicten tussen deze twee kinderen gewoonlijk escaleren.
"Zie je dat, Paul huilt, hij heeft pijn. Zijn arm doet pijn, omdat hij is geknepen"

We houden goed in de gaten dat een kind confrontaties niet keer op keer uit de weg gaat. Een kind dat minder weerbaar is, stimuleren we voor zichzelf op te komen.

We gaan samen naar het andere kind toe en helpen het zijn eigen standpunt te verwoorden: "Jij was hier mee aan het spelen hè? Zeg maar dat je het graag terug wilt hebben". Na verloop van tijd zal een pedagogisch medewerker het kind meer op afstand aansporen voor zichzelf op te komen.

Als bepaalde situaties telkens tot een conflict leiden (bijvoorbeeld ruzie om een stuk speelgoed), veranderen we de situatie (leggen het speelgoed weg).

Als er binnen een groep tussen twee kinderen steeds conflicten ontstaan, kan het nodig zijn om de samenstelling van de groep te veranderen. Bijvoorbeeld door de kinderen in verschillende groepen te plaatsen. Dit gebeurt uiteraard na overleg met de ouders.

De omgeving en materialen bevorderen contacten tussen kinderen

Met behulp van de manier waarop we de omgeving inrichten en de materialen die we aanbieden, proberen we het contact tussen de kinderen en het samenspel te bevorderen. De beschreven principes gelden zowel voor de binnen- als buitenruimte.

De omgeving moet veilig en geborgen zijn, dit geeft rust en vertrouwen. In onze inrichting creëren we voor kinderen overzichtelijke en duidelijk afgebakende speelplekken waar een aantal kinderen samen kunnen spelen. Zo vind een kind op de meeste speelzalen bijvoorbeeld een poppenhoek, keukentje, bouwhoek, leeshoek etc. Ook vind je overal een afgeschermd hoekje of huisje waar de kinderen ongestoord hun gang kunnen gaan. Soms volstaat een matras onder bureau of een kast die dwars op de muur staat waarachter gespeeld kan worden.

Elke peutergroep heeft een plaats (vaak een mat) waar een aantal kinderen samen op de grond kan spelen, bijvoorbeeld met de treinen, duplo, auto's etc.

Buiten is de zandbak een populaire speelplek, waar veel onderling contact ontstaat. Het zandspeelgoed wordt met elkaar gedeeld, er wordt samengewerkt (het ene kind schept het pannetje van de ander vol zand) en kinderen leren elkaars ruimte respecteren.

We gebruiken materialen die uitlokken tot samenspel, zoals gezelschapspelletjes, poppen, verkleedkleden, bouw materiaal, houten trein, winkeltje, poppenhuis, auto's, constructiemateriaal,

stoelen ('een trein'), schepjes en emmertjes voor in de zandbak. We hebben speelgoed dat verschillende gebruiksmogelijkheden heeft, zoals blokken of een klimrek dat kan worden omgebouwd tot huis, winkel, boot van Sinterklaas of wat we maar willen! Door af en toe iets te veranderen in het materiaal dat we aanbieden, lokken we uit tot nieuw spel.

Van sommige materialen hebben we bewust meerdere exemplaren in huis, zoals poppenwagens, kinderstoeltjes, telefoons, loopauto's, treinen. Hierdoor geef je kinderen de kans elkaar na te doen, contact te maken en samen te spelen.

Ook de manier waarop we materiaal aanbieden is van invloed op het contact tussen de kinderen: een blokkendoos op de vloer leidt tot meer contact dan een blokkendoos op tafel.

5. Overdragen van waarden en normen

We stimuleren kinderen respect te hebben voor anderen en hun omgeving

Voor het overdragen van waarden en normen is het belangrijk dat we zelf het goede voorbeeld geven. Dit geldt voor zowel gedragsregels ('je mag iemand niet uitschelden') als voor omgangsvormen (bv. afscheid nemen als je weggaat). We hanteren gedragsregels zo consequent mogelijk.

We leren kinderen om respect te hebben voor anderen

Voorbeelden van gedragsregels die hierop betrekking hebben:

- 'Wat je niet wilt dat jou overkomt, moet je ook niet bij een ander doen'
- Luister naar elkaar, je mag bijvoorbeeld om de beurt iets vertellen (geldt nog niet voor de jongsten). Heb respect voor elkaars mening.
- Je mag boos worden en voor jezelf opkomen, maar geen lichamelijk of verbaal geweld gebruiken.
- Niet pesten.
- Je gaat met respect met elkaars spullen om.
- Help een ander als deze hulp nodig heeft.
- Heb een open houding naar anderen. Mensen verschillen van elkaar. Deze diversiteit is vanzelfsprekend en niet 'gek', 'beter' of 'knapper'.

Kinderen ontdekken op een kindercentrum of bij een gastouder (en op school) dat dingen anders gaan dan ze thuis gewend zijn. Dat er tussen gewoonten, uiterlijk, al dan niet een handicap, kleding, taal van mensen, verschillen bestaan. We bespreken deze diversiteit met kinderen. Er ontstaan regelmatig gesprekjes over. Ook in de aankleding van de ruimte en de materialen die we gebruiken proberen we deze diversiteit vanzelfsprekend te laten zijn.

We leren kinderen om respect te hebben voor de omgeving

Voorbeelden van regels die hierover gaan:

- Zorgvuldig omgaan met materialen
- Geen materialen expres kapot maken.
- Eerst (al dan niet samen) opruimen, dan nieuw materiaal pakken.
- Respect voor de natuur: niet zinloos en met opzet kleine diertjes of planten kapot maken.

We leren kinderen de gebruikelijke omgangsregels

Voorbeelden van omgangsregels:

- De omgangsregels die worden aangeleerd verschillen van peutergroep tot peutergroep. Op alle centra wordt aandacht besteed aan het aanleren van tafelmanieren zoals aan tafel zitten tijdens eten en drinken, niet spelen of gooien met eten.

6. Kinderen volgen, kind-volg-systeem

We kijken en luisteren naar kinderen

We vinden het belangrijk de ontwikkeling van kinderen te volgen, zodat we in ons aanbod hierop kunnen aansluiten en eventuele zorgen over een kind tijdig signaleren. Wil een kind zich bij ons prettig voelen en zich kunnen ontwikkelen, dan moeten we zijn behoeften kennen en hierop inspelen. Om dit maatwerk te kunnen realiseren, moeten we het kind goed begrijpen.

We kijken en luisteren goed naar kinderen. We proberen te begrijpen wat kinderen ons niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk 'vertellen'. Dit doen we eigenlijk de hele dag door.

Pedagogisch medewerkers houden iedere dag zorgvuldig in de gaten hoe het met de kinderen gaat. Het is de basis van ons pedagogisch aanbod: ons pedagogisch handelen, de inrichting van de ruimte, de materialen, thema's, de opzet van de activiteiten, structuur, ritme en verzorging. Dit geldt zowel richting individuele kinderen als de groep als geheel.

Kind-volg-systeem KIJK!

Elk kind wordt ook systematisch gevolgd. Dit gebeurt met behulp van standaard (observatie)lijsten. Deze worden besproken met collega's van de groep. Ook de ouders worden uitgenodigd voor een oudergesprek hierover. We bespreken met ouders het welbevinden en de ontwikkeling en van het kind en de daar bijbehorende doelgerichte aanpak. Oudergesprekken vinden eens per jaar plaats. Op peutergroepen met een aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE), waar extra aandacht besteed wordt aan het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen, zijn de oudergesprekken twee keer per jaar.

Peutergroepen met een aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) werken met het kind-volg-systeem KIJK! Hierin wordt gekeken naar het welbevinden van het kind en de mate van betrokkenheid bij het spel op de groep. Het verloop van de ontwikkeling wordt in beeld gebracht met behulp van 'mijlpalen' (fases van een half jaar). Dit gebeurt voor verschillende ontwikkelingslijnen. Bij de beschrijving van de mijlpalen wordt rekening gehouden met de beheersingsdoelen van de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO). Met behulp van KIJK! kunnen we het ontwikkelingsniveau op verschillende ontwikkelingsgebieden vaststellen. De ontwikkelingslijnen hebben o.a. betrekking op de sociaal-emotionele ontwikkeling, spraak-taal, motoriek en ontluikende gecijferdheid. Zo zijn we nog beter in staat om ons handelen goed af te stemmen op de behoeften van kinderen en een eventuele achterstand of voorsprong tijdig te signaleren. KIJK! helpt ons een passend en ontwikkelingsgericht aanbod te bieden, zowel op individueel als groepsniveau.

De andere peutergroepen werken met 'Alert op ontwikkeling' of 'Kijk op kinderen'. Vanaf 2015 werken alle peutergroepen met of 'Kijk op kinderen'. Hierin staat het welbevinden van kinderen centraal. Daarnaast wordt gekeken of er bijzonderheden zijn wat betreft de ontwikkeling van de kinderen.

Als we ons zorgen maken over een kind

Het komt soms voor dat we ons zorgen maken over de ontwikkeling of gedrag van een kind. In dit geval bespreken we onze zorgen zo snel mogelijk met de ouders. We handelen

dan op basis van een stappenplan. Relevante protocollen zijn het signaleringsprotocol, de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en het verwijprotocol. Pedagogisch medewerkers van de Nijmeegse peutergroepen worden in dit soort situaties ondersteund door een zorgcoördinator. Deze denkt mee met pedagogisch medewerkers en kan, indien zinvol, het kind observeren en bespreken in een multidisciplinair zorgteam. Ook kan ze pedagogisch medewerkers en ouders adviseren over de aanpak of te nemen stappen.

Warme overdracht

Bij de overgang naar de basisschool dragen we relevante informatie over het kind over aan school. Het gaat om hoe het kind op de peutergroep functioneerde. Zo kan de school vanaf het begin af aan goed inspelen op het kind. De overdracht gebeurt met behulp van een overdrachtsformulier. Hierin staat wat het kind leuk vindt om te doen, waar hij goed in is en waarbij het kind extra ondersteuning kan gebruiken. Deze informatie lichten we in een gesprek of via de telefoon toe. Natuurlijk gebeurt de overdracht alleen na toestemming van ouders. Soms zijn ouders zelf ook aanwezig bij het overdrachtsgesprek.

Op peutergroepen in de gemeenten Nijmegen en Heumen wordt ouders gevraagd om zelf ook een overdrachtsformulier voor de school in te vullen.

7. Voor- en Vroegschoolse Educatie

Op sommige peutergroepen hebben we voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Hier wordt extra aandacht besteed aan het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen, zodat de kinderen een zo goed mogelijke start maken op de basisschool. Door allerlei leuke activiteiten helpen we peuters bij het leren van nieuwe woorden, ontdekken, spelen met andere kinderen, het steeds meer kunnen met hun lichaam zoals rennen of hinkelen, maar ook concentreren en luisteren.

Er zijn verschillende VVE programma's. Bij KION werken we met Uk & Puk of Piramide. Onze pedagogisch medewerkers krijgen hierin extra scholing en begeleiding.

Voor wie is VVE?

Als een kind twee jaar oud is kan het naar een peutergroep met VVE, voor vier dagdelen per week. Er zijn landelijke afspraken over welke kinderen in aanmerking komen voor VVE. Er wordt onder andere gekeken naar de opleiding van de ouders en de taal die het gezin thuis spreekt. Meestal beoordeelt het consultatiebureau of een kind in aanmerking komt voor VVE. Ouders krijgen van hen (soms van de zorgcoördinator) een VVE-verklaring die ze bij KION afgeven. De ouderbijdrage van een VVE plaats is lager omdat de gemeente meebetaalt.

VVE in de praktijk

We stimuleren de ontwikkeling van kinderen op een speelse manier. Het aanbod op een peutergroep met vve lijkt veel op het aanbod van de andere peutergroepen. Er is ook een gezellige en uitdagende ruimte waarin voor de kinderen van alles te beleven valt. We doen allerlei leuke activiteiten met de kinderen tijdens de kring en tijdens het binnen en buiten spelen, passend bij de ontwikkeling van de kinderen. Telkens staat er een ander thema centraal.

Alle kanten van de ontwikkeling komen aan bod: de sociaal-emotionele ontwikkeling (bijvoorbeeld het eigen 'ik' ontdekken, samenspelen en meeleven met anderen), taalontwikkeling, motoriek (bijvoorbeeld rennen, springen, torens bouwen, knopen open en dicht doen) en het leren kennen van begrippen zoals onder, boven, voor, achter, klein, groot, veel, weinig, getallen.

We houden telkens als het kind komt in de gaten hoe het met hem gaat: hoe hij in zijn vel zit, of hij plezier heeft in het spelen en welke ontwikkelingsstappen hij zet. Om goed te onthouden wat het kind al kan, schrijven we dit af en toe op. Natuurlijk overleggen we ook met ouders hoe het thuis gaat. Als het nodig is, maken we een plan hoe we de ontwikkeling van het kind het beste kunnen bevorderen. Een paar weken later kijken we of ons plan gewerkt heeft.

Als ons iets opvalt of als we vragen hebben over hoe het met het kind gaat, zullen we dit meteen met de ouders bespreken. Twee keer per jaar kijken we extra goed naar de ontwikkeling van ieder kind in de groep en bespreken dit met ouders.

Ouders en VVE

Ouders zijn heel belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. We vinden het daarom belangrijk dat ouders thuis ook leuke en leerzame spelletjes doen zoals op de peutergroep. Hierdoor leert het kind nog sneller en beter. Om ouders hiervoor ideeën te geven, krijgen kinderen een ouderboekje, spelletjes of prentenboek mee naar huis. Soms vragen we ouders om iets mee te brengen dat past bij het thema. Af en toe maken we foto's van wat kinderen meemaken op de peutergroep. Zo kunnen we met ouders praten over de activiteiten die de kinderen gedaan hebben en over de ontwikkeling van hun kind.

Regelmatig zijn er activiteiten waarbij ook ouders van harte welkom zijn. We organiseren ook bijeenkomsten speciaal voor ouders, bijvoorbeeld over de taalontwikkeling of andere interessante onderwerpen.

Samenwerking met basisschool

Bij de peutergroepen waar we met VVE werken, werken we zo goed mogelijk samen met de basisschool in de buurt. We proberen onze manier van werken op elkaar aan te laten sluiten. Op peutergroepen in hetzelfde gebouw als de school gaan we soms met de oudste peuters al bij school 'op bezoek'. Ook informeren we de school waar het kind naar toe gaat over wat het kind leuk vindt om te doen, waar hij goed in is en waar hij extra ondersteuning bij kan gebruiken. Dit doen we samen met de ouders. Zo proberen we de overgang naar school voor het kind zo gemakkelijk mogelijk te maken.

Een paar keer per jaar zijn er activiteiten voor peuters en kleuters samen en zijn er bijeenkomsten voor ouders van de peutergroep en school.

8. Veiligheid en hygiëne

We doen zoveel mogelijk om ernstige ongelukken te voorkomen. De fysieke omgeving waar de kinderen verblijven is veilig en hygiënisch. Ook regels dragen bij aan deze fysieke veiligheid. Regels voor pedagogisch medewerkers zijn vastgelegd in werkinstructies. Zo zijn er regels over hygiëne en gezondheid, voedselhygiëne, schoonhouden binnen en buitenruimte, veilig slapen etc. Elke locatie heeft huisregels die de veiligheid waarborgen. In sommige gevallen gelden deze regels ook voor ouders. Denk bijvoorbeeld aan het zorgvuldig sluiten van voordeur of hek. Op de peutergroepen geldt vanzelfsprekend een rookverbod.

Alle pedagogisch medewerkers hebben de cursus Eerste Hulp Bij Ongelukken van kinderen gevolgd en herhalen deze elke anderhalf jaar. Veel pedagogisch medewerkers zijn in het bezit van een BHV (bedrijfshulpverlening) diploma en ook deze cursus herhalen ze eens in de anderhalf jaar.

Elke locatie heeft een calamiteitenplan dat het team regelmatig bespreekt en indien nodig bijstelt. Minimaal één maal per jaar oefent het team een ontruiming met alle aanwezige kinderen én alle betrokkenen in het pand.

Voor onze accommodatie en inrichting hanteren we strenge veiligheidseisen. Wij baseren ons hierbij op de wettelijke richtlijnen. Eén keer per jaar checken we nadrukkelijk onze accommodaties en ons handelen op (brand)veiligheid en gezondheid. Als dit nodig is, leiden deze risico-inventarisaties (RIV en RIG) tot actie. Jaarlijks maken we een verslag van onze bevindingen en acties op het gebied van veiligheid en gezondheid. Ouders krijgen hier informatie over.

De GGD inspecteert peutergroepen in opdracht van de gemeente volgens de Wet Kinderopvang en Kwaliteit peuterspeelzalen. Het inspectierapport is op de website van KION op de locatiepagina te vinden en op de website van het landelijk register kinderopvang.

9. Waarborgen pedagogische kwaliteit

De pedagogische kwaliteit van het primaire proces staat bij KION al jarenlang hoog op de agenda. KION wil naast het voldoen aan de Wkcp de lat van de pedagogische kwaliteit hoger leggen in de organisatie. Daarom werkt KION met een pedagogische aansturingsstructuur. Voornaamste doel is de pedagogische kwaliteit meetbaar, zichtbaar en stuurbaar te maken, waardoor KION de kwaliteit van het primaire proces optimaal kan waarborgen. De structuur bestaat uit een aantal onderdelen.

Cyclische aandacht voor de pedagogische uitgangspunten van KION

Ieder jaar staat een van de basisdoelen uit de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen (Wkcp) binnen KION centraal. Deze basisdoelen ('wat' moeten we doen) worden gekoppeld aan pedagogische uitgangspunten ('hoe' doen we dit?) van KION.

Het is een cyclus van drie jaar: in drie jaar komen alle pedagogische basisdoelen uit de wet en pedagogische uitgangspunten van KION aan bod. Na drie jaar begint de cyclus weer opnieuw.

Het meten van de pedagogische kwaliteit

Aan het begin van ieder jaar wordt op elke groep de kwaliteit van het pedagogisch aanbod gemeten. Er wordt ingezoomd op het pedagogisch doel dat dan centraal staat.

Het meten gebeurt met een meetinstrument. Dit meetinstrument maakt zoveel mogelijk gebruik van bestaande meetinstrumenten. Het onderdeel "kwaliteit van de leefomgeving" van de NCKO-kwaliteitsmonitor is integraal onderdeel van het meetinstrument van KION.

Op basis van het resultaat van de meting maakt elk kinderdagverblijf een eigen plan van aanpak: welke pedagogische doelen stellen we ons het komend jaar en hoe gaan we hieraan werken? De clustermanager informeert oudercommissie over de resultaten en het plan van aanpak.

Aan het eind van het jaar wordt de pedagogische kwaliteit van het pedagogische aanbod op iedere groep opnieuw gemeten. Dit gebeurt om te kijken of de gestelde pedagogische doelen zijn gehaald.

Aandachtsfunctionaris pedagogiek

De aandachtsfunctionaris pedagogiek is een pedagogisch medewerker

- die op de groep werkt
- en ook een voortrekkersrol heeft in het realiseren van een hogere pedagogische kwaliteit op de werkvloer.

De clustermanager is eindverantwoordelijk voor de pedagogische kwaliteit van het primaire proces. De aandachtsfunctionaris pedagogiek ondersteunt de clustermanager hierbij.

Pedagogische actieboeken

Het pedagogisch beleid is voor de medewerkers vertaald naar korte en concrete werkinstructies. Deze staan in de pedagogische actieboeken, op KIONet.